

1.

Gibraltare, Didžiosios Britanijos Karūnos kolonijoje, niekuo neišsiskiriančio viešbučio antrame aukšte, savo miegamajame, pirmyn atgal vaikštinėjo guvus šeštą dešimtį bebaigių vyrukas. Maloniame, oriame britiškų bruožų veide atsispindėjo ir choleriška prigimtis bei senkanti kantrybė. Iš pakumpusių mokslinčiaus pečių, spyruokliuojančios eisenos ir žilstelėjusių ant kaktos krintančių sruogų, kurias kaulėta ranka staigiais judesiais nusimesdavo nuo kaktos, jį būtų galėjęs palaikyti susirūpinusiu dėstytoju. Ir turbūt niekam net lakiausioje fantazijoje nebūtų atėję į galvą, kad jis yra vidutinio rango britų valstybės tarnautojas, atplėštas nuo rašomojo stalo viename nuobodžiausių Jos Didenybės Užsienio reikalų ministerijos kabinetų ir išsiųstas vykdyti itin slaptos ir itin reikšmingos užduoties.

Išgalvotas jo vardas, kurį atkakliai kartojo sau, kartais net pusbalsiu, buvo Polas, o pavardė – tikrai nesunkiai įsiminama – Andersonas. Įsijungęs televizorių jis išgirdavo: „Sveiki, pone Polai Andersonai. Gal norėtumėte pasimėgauti nemo kamu aperityvu prieš vakarienę mūsų Lordo Nelsono salėje!“ Šauktukas vietoj labiau pritinkančio klausuko kaskart suerzindavo jame slypintį pedantą. Per visą savo kalinimo

laiką jis vilkėjo baltą kilpinio audinio viešbučio chalata, kurį nusimesdavo tik bergždžiai mėgindamas užmigti. Tiesa, dar sykį buvo persirengęs, kai ramią valandą nuslinko į viršų vienas pavalgyti bare ant stogo, kur tvyrojo chloro garai, sklindantys iš baseino trečiame aukšte kitapus gatvės. Chalatas – per trumpas ilgoms jo kojoms, – kaip ir beveik viskas šiame kambaryje, trenkė įsisenėjusiais cigarečių dūmais ir levandų kvapo oro gaivikliu.

Žingsniuodamas po kambarį, nevaržomas įprasto kabinetinio gyvenimo, jis laisvai liejo jausmus. Vieną akimirką nuoširdžiai suglumęs susiraukdavo, kitą rūšiai dėbelėdavo į žmogaus ūgio veidrodį, prisuktą prie languotų tapetų. Retsykais kreipdavosi į save su palengvėjimu ar mėgindamas padrašinti. Irgi pusbalsiu? Bet koks gi skirtumas, kai tūnai uždarytas tuščiam kambaryje, kur niekas tavęs negirdi, tik paspalvinta mielos jaunos karalienės ant kaštoninio žirgo nuotrauka?

Ant stalo plastikiniu viršumi gulėjo klubinis sumuštinis, kurio jis net pirštu nepalietė, ir pamirštas šiltos kokakolos butelis. Nuo tada, kai apsigyveno šiame kambaryje, jis nė į burną neėmė alkoholio, nors ir kaip buvo sunku. Į lovą, kurios nekentė kaip jokios kitos, būtų tilpę šeši žmonės, bet vos tik jis išsitiesė, velnioniškai suskaudo nugarą. Lovą dengė ryškiai raudona dirbtinio šilko lovatiesė, ant kurios gulėjo iš pirmo žvilgsnio nekaltas mobilusis. Jam buvo paaiškinta, kad aparčiukas atlieka daugybę slaptų funkcijų ir, nors jis ne itin tikėjo tokiais dalykais, jautė, kad tai tiesa. Kaskart eidamas pro šalį pašnairuodavo į mobiliuką, o jo veide atsispindėdavo priekaištas, ilgesys ir neviltis.

„Polai, apgailestaudamas pranešu, kad vykdydamas užduotį jūs būsite visiškai nepasiekiamas, bendrausite tik darbo reikalais, – abejingu Pietų Afrikos piliečio balsu perspėjo Eliotas, pasivadinęs karo komandieriu. – Jei jums išvykus mielą jūsų šeimynėlę ištiktų kokia nors nelaimė, jie perduotų žinią į jūsų kabinetą Užsienio reikalų ministerijoje, tuomet mes susisiektume su jumis. Ar aiškiai kalbu, Polai?“

Taip, Eliotai, tau visai neblogai pavyksta.

Priėjęs prie baisiai didelio panoraminio lango kitoje kambario pusėje jis suraukė kaktą ir pro dulkinas tinklines užuolaidas pažvelgė į legendinę Gibraltaro uolą, o ši – pageltusi, raukšlėta ir apleista – rūškanai vėpsojo į jį lyg pikta našlė. Iš įpročio ir iš nekantrumo jis dar sykį apžiūrėjo nepažįstamą rankinį laikrodį ir palygino jį su žaliais radijo laikrodžio skaitmenimis prie lovos. Laikrodukas iš grūdinto plieno, juodu ciferblatu, pakeitė jo auksinį „Cartier“, kurį dvidešimt penktųjų metinių proga padovanojo mylima žmona, gavusi daugybės tetų palikimą.

Ei, luktelk! *Polas neturi jokios sumautos žmonos!* Polas Andersonas neturi nei žmonos, nei dukters. Polas Andersonas yra nelaimingas vienišius!

– Polai, mielasis, *šito* segėti tu negali. Sutinki? – kadai kadaės raudonų plytų priemiesčio namuke netoli Hitrou oro uosto globėjišku balsu pareiškė jo amžiaus moteris, kartu su bičiule ir bendradarbe ruošdama jį misijai. – Juk ant jo išgraviruoti tie nuostabūs inicialai! Turėtum aiškinti, kad nušvilpei jį iš vedusio žmogaus, ar ne, Polai?

Norėdamas pasirodyti malonus vyrukas jis sukikeno kartu su moterimis, o paskui stebėjo, kaip viena jų ant lipnios

etiketės užrašė „Polas“ ir užrakino auksinį jo laikrodį pinigų dėžutėje, kur jau gulėjo jo vestuvinis žiedas. Moteris patikino, kad *kurį laiką* juos pasaugos.

*

Dėl Dievo meilės, ir kaipgi aš atsidūriau šioje skylėje?

Pats išokau ar buvau įstumtas? Ir taip, ir anaip?

Prašyčiau apeiti kambarį tiksliai parinktu maršrutu ir išvardyti aplinkybes, privertusias palikti palaimingą monotonią ir pasirinkti vienvėgę bei kalėjimą prie britų kolonijos uolos.

*

– Kaip tavo vargšiukė žmonytė? – paklausė dar ne visai senamadiška ledo karalienė iš personalo skyriaus, neseniai dėl niekam nežinomų priežasčių išdidžiai pervadinto žmogiškaisiais ištekliais, vieną penktadienio vakarą, kai visi geri piliečiai skuba namo, be jokio paaiškinimo išsikvietusi jį į savo erdvų buduarą. Jiedu buvo seni varžovai. Jei ir turėjo ką nors bendra, tai tik jausmą, kad tokių žmonių jau likę mažai.

– Dėkui, Odrė, su džiaugsmu galiu pranešti, kad ji laikosi visai neblogai, – atsakė jis, nutaisęs nerūpestingą balsą, kokį visada stengdavosi nutaisyti per tokius gyvybei pavojingus susitikimus. – Ir ji jokia ne vargšiukė. Liga šiuo metu pasitraukusi. O tu? Turbūt pačiame jėgų žydėjime?

– Vadinasi, ją galima palikti, – sumetė Odrė, nekreipdama dėmesio į malonų jo klausimą.

– Nieku gyvu! Kokia prasme? – jis vis dar stengėsi išlaikyti linksną toną.

– Štai kokia prasme: ar tave domintų itin slapta užduotis keturioms – *daugią daugiausia* penkioms – dienoms užsienyje, nepaprastai sveikame klimate?

– Dėkui, Odre, galbūt ir domintų – reikėtų pasvarstyti. Mūsų suaugusi dukra šiuo metu gyvena pas mus, taigi laikas labai tinkamas, juolab kad ji yra *medicinos daktarė*, – nesu-silaikęs išdidžiai pridūrė jis, bet Odrei jo dukters laimėjimai nepadarė jokio įspūdžio.

– Nežinau, kas tai per reikalas, ir man nebūtina žinoti, – į dar neužduotą klausimą atsakė ji. – Yra toks jaunas veiklus ministras Kvinas, tikriausiai esi apie jį girdėjęs. Jis prašė, kad nedelsdamas užeitum. Tas ministras – nauja šluota, jei logistikos platybėse tave sunkiai pasiekia žinios; dar neseniai jis dirbo Gynybos ministerijoje – suprantama, tai nekokia rekomendacija, bet yra, kaip yra.

Ką čia, po galais, ji paisto? *Be abejo*, jį pasiekė ši naujiena. Jis gi skaito laikraščius! Žiūri vakaro žinias. Ministras Fergiusas Kvinas, pasaulyje žinomas kaip Fergis – tai skandalais pagarsėjęs škotas, savo jėgomis iškilęs puskvaišis Darbo partijos eržilas. Televizijoje – iškalbingas, kovingas ir bauginantis. Be to, didžiuojasi esąs Vaitholo biurokratijos griovėjas ir liaudies draugas – iš tolo žiūrint, tai girtinos savybės, bet jei esi Vaitholo biurokratas, tave tai menkai guodžia.

– Odre, turi omeny *dabar*, šią sekundę?

– Manau, jo „nedelsiant“ kaip tik tą ir reiškė.

Ministro laukiamasis buvo tuščias, tarnautojai seniai išėję. Tvirtu it geležis raudonmedžio durys buvo praviros. Pabelsti

ir laukti? O gal pabelsti ir stumtelėti? Padaręs ir viena, ir kita, jis išgirdo:

– Nestovėkit, užėikit ir uždarykit duris.

Jis įėjo.

Jaunojo veikliojo ministro liemuo buvo išpraustas į vidurnakčio mėlio švarką. Prie ausies priglaudęs mobilųjį jis grakščiai stovėjo prie marmurinio židinio, į kurį vietoj ugnies buvo prikrauta raudonos folijos. Kaip televizijoje, taip ir gyvas, jis buvo kresnas drūtasprandis trumpai kirptais gelsvais plaukais ir greitai lakstančiomis godžiomis akutėmis boksininko veide.

Jam už nugaros kabojo pusketvirto metro aukščio aštuoniolikto amžiaus imperialisto su tamprėmis portretas. Vieną akimirką įveiktas įtampos jis neatsispyrė pagundai ir palygino du tokius skirtingus vyrus. Nors Kvinas labai stengėsi rodytis liaudies draugu, abiejų lūpos buvo niekinamai patemptos. Abu stovėjo visą svorį perkėlę ant vienos kojos, kitą atpalaidavę. Kažin ar ir veiklusis jaunas ministras ruošiasi bausti nekenčiamus prancūzus? Ar jis Darbo partijos vardu galėtų sudrausminti pakvaišusią stūgaujantią minią? Jis nepadarė nei to, nei ano, tik tarstelėjo į mobilųjį: „Bredai, perskambinsiu vėliau“, nutrepsėjo prie durų, užrakino jas ir atsigrėžė.

– Man sakė, kad esate „užgrūdintas tarnautojas“. Ar tai tiesa? – kaltinamai paklausė jis puikiai išmokta Glazgo tar-me, prieš tai nužvelgęs pašnekovą. Regis, didžiausios jo baimės pasitvirtino. – „Šalto proto“, kad ir ką tai reikštų. Pasak žmoniškųjų išteklių, dvidešimt metų „trankėtės po svečias šalis, jus sunku išmušti iš pusiausvyros, be to, gebate laikyti liežuvį už dantų“. Neblogas aprašymas. Tik aš ne visada tikiu tuo, kas man sakoma.

- Jie labai malonūs, – atsakė jis.
- O jūs pririštas prie namų. Belaisvis. Niekam nereikalingas. Dėl žmonos sveikatos negalite niekur išvykti. Ar tai tiesa?
- Tik pastaruosius porą metų, ministre. – Išgirsti, kad jis „niekam nereikalingas“, nebuvo labai malonu. – Su džiaugsmu pranešu, kad šiuo metu galiu laisvai keliauti.
- Dabartinis jūsų darbas?.. Prašyčiau priminti.
- Jis ketino tai ir padaryti, pabrėždamas, koks nepakeičiamas yra savo pareigose, bet ministras jį nekantriai nutraukė:
- Gerai. Štai koks klausimas. Ar turite tiesioginės patirties žvalgybiniame darbe? Jūs *asmeniškai*, – perspėjo jis, tarsi galėtų būti kitas, ne toks asmeniškias „jūs“.
- Ministre, kokia prasme „tiesioginės“?
- Šnipinėjimo prasme. O ką jūs pamanėt?
- Deja, tik kaip vartotojas. Ir tai nedaug. Naudojasi žvalgybos duomenimis. Bet pats jų nerinkau, jei to klausiate, ministre.
- Netgi tada, kai trunkėtės po tas svečias šalis, kurių man niekas nesiteikė išvardyti?
- Deja, mano užjūrių kelionės daugiausia susijusios su ekonomika, komercija ar atstovybėmis, – paaiškino jis, griebdamasis lingvistinių archaizmų, kurie padėdavo iškilus grėsmei. – Žinoma, retsykais tenka gauti kokį nors slaptą pranešimą – tik skubu pridurti, kad jie nėra itin reikšmingi. Ko gero, tai ir viskas.
- Regis, ministrui net patiko, kad jis neturi sąmokslų rengimo patirties, nes plačiame jo veide šmestelėjo patenkinta šypsėnėlė.
- Bet jūs patikimas, tiesa? Galbūt neišbandytas, bet vis vien patikimas.

- Na, norėčiau taip manyti, – nedrąsiai atsakė jis.
- Ar kada nors susidūrėte su AT?
- Atsiprašau?
- Su antiterorizmu, žmogau! Tai susidūrėte ar ne? – kaip kokiam idiotui paaiškino ministras.
- Deja, ne.
- Bet jums tai rūpi? Taip?
- Kas man rūpi, ministre? – kuo paslaugiausiu balsu paklausė jis.
- Dėl Dievo meilės, mūsų tautos gerovė! Mūsų žmonių saugumas, kad ir kur jie būtų. Pamatinės mūsų vertybės šiais negandų laikais. Gerai jau, mūsų *paveldas*, jei taip norit, – žodis nuskambėjo kaip smūgis konservatoriams. – Jūs gi ne koks slaptas nugeibėlis liberalas, slapčia puoselėjantis mintis apie teroristų teises susprogdinti šį pasaulį.
- Ne, ministre, manau, galiu tvirtai pareikšti, kad toks nesu, – išlemeno jis.
- Tačiau ministras, toli gražu neišmuštas iš vėžių, varė toliau:
- Ką gi. Jei pasakyčiau, kad turiu numatęs jums itin sudėtingą užduotį sukliudyti teroristams užpulti mūsų gimtąją šalį, *ne iškart* pasitrauktumėt, tiesa?
- Priešingai, jausčiausi... na...
- Jaustumėtės *kaip*?
- Apdovanotas. Pagerbtas. Netgi išdidus. Bet, žinoma, ir šiek tiek nustebęs.
- *Kodėl gi* nustebęs? – Ministras atrodė įsižeidęs.
- Na, ne man jus kamantinėti, bet kodėl aš? Neabejoju, kad Kabinete yra apščiai žmonių, turinčių reikiamos patirties.
- Liaudies draugas Fergiusas Kvinas vėl nusisuko į erkerį ir,

piktai atkišęs į priekį smakrą virš vakarinio kaklaraiščio, – ant sprando iš riebalų ringių nedailiai kyšojo kaklaraiščio sąsaga, – vakaro šviesoje ėmė tyrinėti auksaspalvį žirgų parodų aikštės žvyrą.

– Jei *dar* pasakysčiau, kad visą gyvenimą iki natūralios jo pabaigos jūs nei žodžiu, nei veiksniu, nei jokiais kitomis priemonėmis negalėtumėte atskleisti, kad buvo bent *mąstoma* apie tam tikrą antiteroristinę operaciją, ką jau kalbėti apie jos įvykdymą, – jis niršiai apsidairė, ieškodamas išėjimo iš žodinio labirinto, į kurį pakliuvo bešnekėdamas, – ar jus tai *atbaidytų*, ar *paskatintų*?

– Ministre, jei manote, kad esu tinkamas žmogus, mielai imsiuosi užduoties, kad ir kokia ji būtų. Iškilmingai pažadu iki gyvenimo pabaigos uoliai saugoti paslaptį, – patikino, mažumėlę išraudęs iš irzulio, kad jo ištikimybė buvo ištraukta ir apžiūrėta jo akyse.

Kvinas stovėjo lange, dailiai kaip Čerčilis nunarinęs galvą, tarsi nekantriai laukdamas, kol fotografai baigs darbą.

– Reikia įveikti keletą *tiltų*, – griežtai pareiškė jis savo atspindžiui. – Kai kurie svarbūs žmonės iš mūsų gatvės turėtų uždegti *žalią šviesą*. – Jis drūta it jaučio galva linktelėjo Dauningo gatvės pusėn. – Kai tai įvyks – jei tik įvyks ir ne anksčiau, – jūs būsite informuotas. Paskui būsite mano akys ir ausys tiek laiko, kiek man atrodys tinkama. Turėsite viską rėžti, kaip yra, suprantate? Nebandyti nieko švelninti ar nuleisti juokais, kaip jūs Užsienio reikalų ministerijoje pripratę. Ačiū, apsieisiu ir be to. Kalbėsite *tiesiai*, ką galvojate. Įvertinsite padėtį seno profesionalo akimis – tikiu, kad toks esate, – ir viską apmąstysite blaiviu protu. Ar girdite mane?

– Kuo puikiausiai, ministre. Girdžiu jus ir puikiai suprantu, ką sakote. – Atrodė, kad jo balsas atsklinda iš tolimo debesies.

– Ar jūsų šeimoje yra *Polų*?

– Atsiprašau, ministre?

– Jėzau Kristau! Juk tai paprastas klausimas. Ar koks nors vyras jūsų šeimoje buvo pavadintas *Polu*? Brolis, tėvas, ką aš žinau.

– Ne. Deja, mano akiratyje nėra nė vieno *Polo*.

– Nei *Polinos*? Moteriško varianto? *Poletės* ar dar kokios nors?

– Tikrai ne.

– O *Andersonų*? Aplink nė vieno Andersono? Mergautinės pavardės Anderson?

– Kiek žinau, irgi ne, ministre.

– Ir jūs gana tvirtas vyrukas. Fiziškai. Pasivaikščiojus be kelių ir takų jums neims linkti kojos, kaip kai kuriems kitiems?

– Aš vaikštau sparčiai. Be to, mėgstu sodininkauti. – Balsas tebeskambėjo iš to tolimo debesies.

– Laukit, kol paskambins žmogus vardu Eliotas. Eliotas jums bus pirmas ženklas.

– Kažin, Eliotas jo pavardė ar vardas? – Jis išgirdo raminaimą savo balsą, lyg murmentų maniakas.

– Po šimts, iš kur man žinoti? Jis dirba visiškai slaptai, remiamas organizacijos, geriausiai žinomos „Etinių sprendimų“ vardu. Jie naujokai ir, specialistų nuomone, kol kas geriausi šioje srityje.

– Atleiskit, ministre, apie kokią sritį mes kalbame?

– Apie privačias gynybos kompanijas. Po kokiais lapais jūs gyvenat? Šiais laikais visi tik apie tai ir šneka. Dabar

kariauja korporacijos, jei nepastebėjote. Nuolatinės profesionalų kariuomenės žlugo. Jos nepaslankios, blogai aprūpintos, vienas brigadininkas keliolikai naujokų pėstininkėlių, o išlaidų krūvos. Jei netikit, padirbėkit porą metų Gynybos ministerijoje.

– Tikiu, ministre, tikiu. – Jį pribloškė toks žiaurus britų kariuomenės vertinimas, bet jis vis vien troško įtikti šiam vyrui.

– Bandote iškišti namą, tiesa? Kažkur Harou ar panašiai.

– Tikrai taip, Harou, – priblokštas patvirtino jis. – Šiaurės Harou.

– Trūksta pinigėlių?

– Oi, ne, toli gražu. Man nieko netrūksta! – sušuko jis, dėkingas, kad bent trumpam buvo nuleistas ant žemės. – Turiu šiek tiek savo lėšų ir žmona gavo kuklų palikimą, taip pat ir žemių. Norim parduoti šį namą, kol kainos aukštos, dar pasitaupyti, o paskui persikraustyti.

– Eliotas pasakys, kad norėtų nupirkti jūsų namą Harou. Jis neminės, kad priklauso „Sprendimams“ ar panašiai organizacijai. Jis pamatė reklamą kažkurios nekilnojamojo turto agentūros vitrinoje, apžiūrėjo namą iš lauko, jam patiko, bet dar norėtų šį tą aptarti. Pasiūlys laiką ir vietą susitikti. Turėsite su viskuo sutikti. Taip jie dirba. Dar turite klausimų?

Argi jis jau ko nors klausė?

– O kol kas vaizduokit patį paprasčiausią žmogų. Niekam nė šnipšt. Nei čia, Kabinete, nei namie. Supratot?

Ne, Krisas nė velnio nesuprato, bet nežinia kodėl iš visos širdies ištarė „taip“. Vėliau gerai nebeprisiminė, kaip po smagaus penktadieninio apsilankymo „Pall Mall“ klube parsirado namo.